

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT SOCIOLOGICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**SROVNÁNÍ RUSKÉHO A ITALSKÉHO
ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU**

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT SOCIOLOGICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SROVNÁNÍ RUSKÉHO A ITALSKÉHO
ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

VYPRACOVALA: Marie Jelínková

KONZULTANT: PhDr. Martin Cejp, CSc.

AKADEMICKÝ ROK: 2009/2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 21. 5. 2010

Děkuji *PhDr. Martinu Cejpovi, CSc.* za vedení práce a poskytnutí rad a nezbytných materiálových podkladů nutných k napsání bakalářské práce.

SROVNÁNÍ RUSKÉHO A ITALSKÉHO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Marie Jelínková

ABSTRAKT:

Práce pojednává o organizovaném zločinu v Itálii a Rusku. Na základě srovnání historického vývoje organizovaného zločinu v obou zemích, jeho struktury, míry pronikání do legální ekonomiky v obou zemích, činnosti organizovaného zločinu v nelegální ekonomice a postoje jednotlivých států k organizovanému zločinu vytyčuje základní rozdíly mezi ruským a italským organizovaným zločinem. Nejvýznamnější rozdíly práce nachází v historickém vývoji organizovaného zločinu v obou zemích a jeho charakteru s vývojem souvisejícím. Zatímco v Itálii vyšla mafie z rodinných klanů a patřila spíše k elitě společnosti, ruský organizovaný zločin se vyvíjel z trestaneckých skupin. Práce také dochází k závěru, že v současnosti tvoří ruský organizovaný zločin v celosvětovém měřítku větší bezpečnostní hrozbu než italský organizovaný zločin.

COMPARISON OF RUSSIAN AND ITALIAN ORGANIZED CRIME

Marie Jelínková

ABSTRACT:

The thesis deals with the organized crime in Italy and in Russia. Based on the comparison of the historical evolution of the organized crime in both countries, of its structure, of the level of infiltration in legal economy, of the activity in

illegal economy and of the attitude of the states to the organized crime, the thesis shows the crucial differences between the Russian and Italian organized crime. The biggest differences are found in the field of historical evolution. Whereas the Italian organized crime is based on family clans and the mafia historically belonged rather to the elites of the society, the Russian organized crime was formed from the convicts. The thesis also concludes that the Russian organized crime represents more important security risk for the world economy.

Obsah

1.	Úvod	8
2.	Metodologie	9
3.	Vymezení pojmu organizovaný zločin	9
4.	Struktura organizací	20
5.	Zákony, vnitřní normy a pravidla	24
6.	Sféry zájmu, vliv na trhu, průnik do legální ekonomiky.....	28
7.	Infiltrace do politiky, schopnost užívání korupce	34
8.	Boj s organizovaným zločinem v Itálii a Rusku	37
9.	Působení ruské a italské mafie v ČR.....	41
10.	Závěr.....	42
11.	Zdroje	44

1. Úvod

Organizovaný zločin patří pro každou společnost mezi významná bezpečnostní rizika, stejně jako terorismus, kybernetické hrozby či extremismus. Podle Ministerstva vnitra patří k typickým činnostem organizovaného zločinu zejména výroba, pašování a distribuce drog, daňové podvody, organizování prostituce a obchod s lidmi, organizování nelegální migrace, padělání měny, zboží a porušování autorských práv, praní špinavých peněz, korupce, padělání, mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami, organizované krádeže automobilů, bankovní podvody a loupeže.¹ Organizovaný zločin lze definovat např. jako „*opakující se (soustavné) páchání cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s víceúrovňovou vertikální organizační strukturou) a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).*“ (Cejp a kol., 2004) Lze předpokládat, že v současné době představuje organizovaný zločin pro Českou republiku, ve srovnání s ostatními, jedno z nejvýznamnějších bezpečnostních rizik. Hrozba organizovaného zločinu spočívá v destabilizaci ekonomických a politických institucí, ve vychýlení společenských norem, ale i v přímém ohrožování obyvatel.

Po pádu železné opony začala na našem území operovat řada kriminálních skupin, mimo jiné skupiny z bývalého SSSR a Itálie. Ve své práci bych se proto chtěla zaměřit na srovnání organizovaného zločinu právě v těchto dvou zemích. O organizovaném zločinu z Ruské federace se řada odborníků

---

¹ <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnost-a-prevence-bezpecnostni-hrozby.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

domnívá, že představuje nejnebezpečnější formu organizovaného zločinu na světě. Italským organizovaným zločinem se chci zabývat jednak kvůli jeho významu pro vnímání organizovaného zločinu naší veřejností, ale i kvůli tomu, že se mu podařilo poměrně úspěšně ovládnout rozsáhlá území regionů jižní Itálie.

V první části práce popíšu použitou metodologii a nastíním teoretické vymezení pojmu organizovaný zločin. V následujících kapitolách budu postupně analyzovat rozdíly mezi ruskou a italskou mafií z hlediska jejich historie, struktury, míry pronikání do legální ekonomiky, činnosti v nelegální ekonomice, užívání korupce a postoje jednotlivých států k organizovanému zločinu. Závěr přinese shrnutí zkoumané problematiky.

2. Metodologie

Cílem této práce je srovnání ruského a italského organizovaného zločinu. Vzhledem k charakteru tématu, které v podmínkách České republiky neumožňuje kvantitativní ani kvalitativní výzkum, je použito metody kompilace a komparace domácích i zahraničních zdrojů.

3. Vymezení pojmu organizovaný zločin

Mnoho autorů definuje pojem organizovaného zločinu (OZ) různým způsobem, v následující kapitole bych chtěla představit některé z těchto definic. Jednu z definic organizovaného zločinu uvádí Miroslav Nožina: „*... jedná se o nezákonnou činnost více než dvou lidí, konanou systematicky po delší dobu, zaměřenou na získání finančního prospěchu a využívající k tomu násilně získaného vlivu v prostředcích obchodu, průmyslu, médií, politických a soudních kruhů.*“ (Nožina, 1997, str. 11)

Albanese definuje OZ jako „*trvalé kriminální podnikání, které usiluje o zisk z ilegálních aktivit, které jsou veřejností žádány. Jeho nepřerušovaná existence se udržuje pomocí používání násilí a hrozeb nebo pomocí korupce veřejných*

činitelů.“ (dle Šmíd, 2009, str. 31)

H. Abadinsky definuje organizovaný zločin pomocí charakteristik, které musí skupiny označované jako OZ splňovat:

1. neideologičnost
2. hierarchie
3. limitované nebo exkluzivní členství
4. dlouhodobé trvání
5. organizovanost na základě specializace nebo dělby úkolů
6. užití násilí a /nebo korupce k dosahování cílů a udržení disciplíny
7. monopolizace
8. řízení prostřednictvím pravidel a norem (dle Cejp a kol, 2004)

Pracovní definice IKSP označuje organizovaný zločin jako „*opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou) a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).*“ (Cejp a kol. 2004, str. 133)

Podstatným poznávacím znakem organizovaného zločinu, který zmiňuje většina definic, je jeho systematickosti, organizovanost, trvání v čase a to, že základním motivem činnosti je zisk, kdy se při snaze o jeho maximalizaci využívá všech prostředků, včetně korupce a násilí. Podstatným prvkem je také to, že se jedná o závažnou trestnou činnost. Zisk pochází především z ilegálních činností, jako je obchod s narkotiky, lidmi, zbraněmi, atd.

Pojem mafie je v rámci výzkumu organizovaného zločinu používán převážně pro italský organizovaný zločin. Původně příslušelo označení mafie pouze organizovaným kriminálním skupinám ze Sicílie, postupně byly jako mafie označovány i další skupiny z Itálie, jako je La Camorra či

kalábrijská 'Ndragheta a často je používán i v souvislosti s organizovaným zločinem z Albánie, Čechenska, Ruska a dalších zemí. (Lokajová, P., Ranostajová, V. 2007) Pojem mafie je označením takových organizovaných kriminálních skupin, které mimo závažnou trestnou činnost a zisk z ní, usilují i o politickou a hospodářskou moc, o monopol na násilí a ovládnutí veřejného života v konkrétní oblasti. Mafie vytváří mocenskou kvazivládní strukturu. Vyvíjí se především v regionech, ve kterých není vládní moc příliš silná, či v regionech, které procházejí výraznými společenskými změnami. (Nožina, 1997)

Historický vývoj italské mafie

Podle Chmelíka a kol. (2004) lze počátky italského organizovaného zločinu sledovat začátkem 18. století, kdy se italští trestanci začali slučovat ve spolku zvaném Camorra, který měl chránit jejich zájmy. Spolek Camorra ale brzy „přerostl zdi věznic“ (Chmelík a kol, 2004). S rozvojem organizovanosti začal spolek získávat své špiony i v řadách policie a nabývat postupně rysů organizovaného zločinu.

Jiné interpretace kladou počátky organizovaného zločinu dokonce o několik století dříve, a to již do 14. století, kdy se do Itálie, přesouvaly španělské zločinecké bandy zvané gamurri. (Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

Pino Arlacchi spojuje počátky mafie s bojem proti útlaku před sjednocením Itálie. V první polovině 19. století se mafie formovala jako skupina obyvatel bojujících proti útlaku v takových chvílích, kdy se nedostávalo dostatečné podpory z oficiálních míst. Mafiáni pak brali spravedlnost do svých rukou a stanovovali si vlastní pravidla, z nichž mezi nejvýznamnější patří zákon omerta, který znamená, že se členové zavazují mlčenlivostí vůči policii a státním orgánům, i v případě, že se jedná o informace týkající se nepřítelů, a zákon vendety, jehož podstatou je odvetný boj. Tradiční

mafie má ve svých počátcích možná blíže k jakési kulturní ideji než k organizované kriminální skupině. Pino Arlacchi uvádí ve své knize citát Vittoria Emanuela Orlanda z roku 1925, který shrnuje mafiánskou ideologii do několika vět: „*Jestli se mafii rozumí smysl pro čest dohnaný až do krajnosti, nesnášenlivost jakékoliv svévole a útlaku, ..., velkorysost, která vzdoruje silným a je nakloněna slabým, věrnost přátelství, ..., jestli se mafii rozumí všechny tyto hodnoty a postoje, ..., pak je můžeme zároveň chápat jako jedinečné projevy sicilského ducha a já osobně prohlašuji, že jsem mafián a jsem na to hrdý.*“ (Arlacchi, 2002 str. 180)

Podle Rocca Sciarone se o sicilské mafii v období přelomu 19. a 20. století nedá úplně jasně hovořit jako o mafii. Jedná se spíše o jednotlivé mafiány, muže, kteří berou zákon do vlastních rukou, nejedná se však o organizaci, v jejímž čele by stál capo, šéf. Sciarone mluví stejně jako Arlacchi o kulturní ideji, která zastává jiný postoj ke spravedlnosti než stát. (Sciarone, 1998)

Od roku 1861, kdy byla sjednocena Itálie, se stávají mafiáni státem uznávanou autoritou. Tradiční mafiáni se často objevují i na postech soudců či starostů, legitimní moc totiž utvrzuje čest a prestiž mafiána v očích spoluobčanů.

Čest je velmi důležitým pojmem v období tradiční mafie, např. neapolská camorra je přezdívána onorata societa, tedy čestná společnost, a v celé jižní Itálii platí, že tradiční mafián je mužem cti. Mafiánská kultura je protkaná prvky symbolizujícími boj o čest, ve kterém jsou povoleny všechny prostředky. Krvavé vendety nejsou v tomto období italské mafie ničím neobvyklým. Správný mafián se nenechá nikým podrobit, zároveň je však vždy uctivý. Charakteristické je i dvojí nazírání světa, jiná morálka platí v mafiánském světě a jiná v tom nezasvěceném.

Ve 30. letech se již dá hovořit o mafii jako organizaci, téměř každá obec měla na Sicílii svou mafii, v jejímž čele stál capo. (Sciarrone, 1998)

Tradiční mafián této doby neusiluje o zisk, peníze jsou podružnou součástí jeho existence. Proto nelze v tomto období mafii považovat za klasickou formu organizovaného zločinu dle současných definic. Tradiční mafiáni se snažili svůj vliv skrývat, přestože byl v oblastech jižní Itálie značný. Mocný mafián často řešil i různé neformální spory, které se týkaly dodržování neformálních závazků, a díky jeho pozici ve společnosti byla jeho rozhodnutí respektována. V určitých situacích docházelo i ke spolupráci s policií. Mafiáni se často snažili o dopadení zlodějů a banditů a jejich úspěšnost mnohokrát převyšovala úspěchy policie. (Arlacchi, 2002)

Pino Arlacchi zmiňuje, že se mafiánům podařilo zajistit navrácení odcizeného majetku v devadesáti pěti procentech případů, což se policii podařilo jen v deseti procentech.

Kariéra mafiána je charakteristická dvěma fázemi: anomickou, kdy mafián bojuje o své postavení, kdy nerespektuje žádné hodnoty a kdy pro utvrzení svého postavení spáchá téměř každý mafián vraždu s tím, že čím mocnější je jeho oběť, tím větší prestiž vrah získá. Druhá fáze je „legální“, kdy mafián upevňuje svůj vliv a přibližuje se státním strukturám. Rodinná hierarchie v tradiční mafii, ale i v ostatních fázích, je založená na převaze nejsilnějšího, nejprohnanějšího a nejagresivnějšího.

V 50. letech 20. století se mění postavení mafie. Mění se i žebříček hodnot společnosti, úspěch je symbolizován penězi. Poválečná velká transformace Itálie, kdy se řada lidí stěhovala z jihu na průmyslový sever, s sebou přinesla pro mafii problém, jak doplnit členskou základnu. Průměrný věk mafiána tak stoupal, např. v jednom z procesů bylo devadesáti procentům mafiánů přes padesát let. Úpadek tradiční moci s sebou přinesl i snížení počtu obětí mafie v 50. a 60. letech. Mafiáni během poválečné transformace ztráceli svou roli prostředníků a lokálních soudců a veřejných strážců pořádku, jejich moc ztrácela legitimitu, stávali se z nich obyčejní gangsteři, užívání násilí u nich ztrácelo své opodstatnění. Mafiáni se začleňovali do

protekcího řetězce a byli závislí na nově příchozích politicích. Status mafiána ztrácel svou prestiž. Mafie se v tomto období stala organizovaným zločinem.

V 50. a 60. letech držela otěže politické a ekonomické moci v rukou radikální větve Křesťanskodemokratické strany - fanfaniáni. Mafiáni se přidávali ke KDS, často i pod hrozbou, že zůstanou na černé listině podle zákona proti mafii z roku 1956. Přidání k fanfaniánům mělo své výhody, ale vedlo ke ztrátě autonomie a nezávislé mocenské základny. Mafie v rámci fanfaniánů z Palerma začala ovlivňovat přijímání do krajských institucí, přes 90 procent zaměstnanců bylo přijímáno přímo - bez konkurzu, tedy protekcíne. Mafiáni se však v 50. a 60. letech museli podřizovat svým politickým ochráncům, zapojovali se čím dál více do oficiální politické sítě a jejich autonomie byla minimální.

Organizovaný zločin začal postupně pronikat do legální ekonomiky, zejména do stavebního průmyslu. V Kalábrii fungovala mafie převážně jako zprostředkovatel zakázek a na Sicílii se rozvíjelo podnikání v této oblasti. Mezi lety 57-63 bylo vydáno přes 4000 stavebních povolení, z nichž bylo osmdesát procent vydáno pěti osobám, za kterými se skrývala vlivná podnikatelská lobby z Palerma. Stavební podnikatelé z řad mafie mohli čerpat úvěry bez ručitele, získávali zakázky a povolení. Široká oblast zájmů vedená jen málo početnou skupinou fungovala na principu, který je v mafiánských oblastech Sicílie a Kalábrie tradiční, tedy „manipulace příbuzenstva“ - názorová shoda umožněná hustou sítí příbuzenských a přátelských vztahů, každý se částečně podílel na moci. Konflikty se řešily na neformální úrovni. Skupina se stmelovala společnými zájmy a úkoly.

Od 70. let 20. století se mění charakter postavení italského mafiána. Obecně se v tomto období mění i celkové postavení organizovaného zločinu, který díky postupující globalizaci získává nové rozměry. Ze zločineckých organizací, které byly dosud převážně omezeny hranicemi států, se stávají

nadnárodní korporace. (Arlacchi, 2002)

V současnosti dochází k poklesu vlivu italské mafie na poli mezinárodního organizovaného zločinu, na této skutečnosti se pravděpodobně podílí oslabování mafiánských norem a postupný rozklad tradiční struktury. (Lokajová, Ranostajová, 2007)

Historický vývoj ruského organizovaného zločinu

Počátky ruského organizovaného zločinu můžeme hledat již na přelomu 15. a 16. století, kdy vznikaly kriminální skupiny tvořené chudými rolníky, kteří odcházeli do měst. Jejich organizovanost byla poměrně nízká, postupně se však rozvíjela. Vznikal zlodějský slang, tzv. fenja, začínaly se vybírat finanční příspěvky a postupem času byla používána indoktrinace. Během 19. století se objevují první bossové a pevné profesionální jádro kriminálních skupin. Organizované, hierarchicky utvářené skupiny vznikaly primárně v trestaneckých koloniích, zločinecká bratrstva se však objevovala i mimo vězeňská zařízení, zvláštní reputaci se těšili např. zloději koní.

Varese tato bratrstva nazývá artely. Artel byl sdružením lidí se stejnými obchodními zájmy v podsvětí. Předáči jednotlivých artelů byli sdružováni v tzv. kodle. Skupina, která fungovala mimo kodlu, se s ní dostávala automaticky do konfliktu. Na počátku 20. století lze pozorovat pět typů artelů. Lupiči, zloději z povolání, profesionální žebráci, podvodníci a padělatelé peněz. Centrem organizovaného zločinu se v průběhu 19. století stala Moskva. (Šmíd, 2009).

Výrazným mezníkem ve vývoji ruského organizovaného zločinu je rok 1917, který umožnil rozvoj organizované kriminality díky slabé kontrole státní moci. Šmíd hovoří o analogii se situací po roce 1989. (Šmíd, 2009)

Na dějiny ruského státu a organizovaného zločinu lze nahlížet jako na pravidelný cyklus, ve chvílích krize státu se organizovaný zločin dostává do popředí, následně po obnovení kontroly státu státní mocí ustupuje, nikdy

však zcela nevymizí. (www. stratfor.com)

Díky budování pracovních táborů, známých jako GULAGY, bylo možné po puči v roce 1917 zaznamenat expanzivní nárůst kriminálních autorit, předchůdců vorů v zakone. V celém Rusku byl také zaznamenán extrémní nárůst kriminality, který souvisel nejen s propuštěním řady příslušníků „prestupnogo mira“, ale i s objevením nových zločinců, kteří se tímto směrem vydali díky sociální degradaci v novém režimu. Jednalo se např. o příslušníky maloburžoazie či důstojníky bílé armády. Některé skupiny měly silný politický náboj. V letech porevolučního chaosu se v podsvětí rozpoutala válka mezi tzv. žigany a urky. Žigani byli mladí kriminálníci, často s čistým trestním rejstříkem, kteří si libovali v luxusu, politizovali svou činnost a kladli důraz na společenský status. Na druhé straně bojovali urki za zohlednění zlodějských tradic, jednalo se převážně o těžké zločince bez idejí a mladé začínající zločince, kteří následovali své zkušenější kolegy. (Šmíd, 2009).

Byl také definován „zákoník“, který se skládal z následujících bodů: zákaz pracovat ve společnosti, zákaz mít rodinu, zákaz sloužit v ozbrojených složkách, zákaz spolupracovat s úřady, povinnost přispět penězi na společnou věc do společné kasy a povinnost splatit dluhy z her. (Šmíd, 2009)

Během 20. let se systém vrátil opět k artelům. Na počátku 30. let se objevila možnost dalšího konfliktu mezi různými tradicemi „prestupnogo mira“. Byl proto revidován zlodějský zákon. Nový zlodějský zákon vycházel z předrevolučních tradic a přinesl s sebou pevnou hierarchii. Iniciátorem byli takzvaní profesionalnnyje vory, kteří byli prostředníky mezi žigany a urky. Urky následně splynuli s vory a získali převahu. Základní myšlenkou podsvětí se tedy stalo tvrzení, že zloděj se má zabývat zločinem a ne politikou. Kde se objevili vory v zakone, je předmětem diskusí, faktem však je, že po revoluci se kriminální svět rozrostl. (Šmíd, 2009)

O potlačení rozvoje organizovaného zločinu se začal snažit už Vladimír Iljič Lenin, jeho snaha však nebyla tak úspěšná jako snaha jeho nástupce Josepha Stalina. (www.stratford.com)

Z odpadlíků vorů v zakone, tzv. suků (kurev), se začala formovat skupina sučije otrjady (oddíly kurev), která byla později také často označována jako bandité (tento výraz byl dále používán pro všechny kriminální autority, které nerespektovaly vorovský kodex), jejichž řady se masivně rozrostly během druhé světové války a jejíž členové se rekrutovali z řad těch vorů, kteří vstoupili do armády. Po druhé světové válce se opět chtěli vrátit do řad vorů v zakone. To bylo vory zamítnuto, a tak v důsledku tohoto rozhodnutí začala v roce 1949 tzv. „válka kurev“, která trvala do roku 1953, kdy byla amnestií po Stalinově smrti ukončena. (Šmíd, 2009)

V rámci amnestie bylo propuštěno osm milionů vězňů. Organizovaný zločin, který se do té doby koncentroval ve věznicích, se dostal do společnosti. (www.stratford.com) Vzhledem k tomu, že se projevil obrovský nárůst kriminality, zahájilo ministerstvo vnitra kampaň za fyzickou likvidaci vorů. Řada vorů díky velkému tlaku nedodržela kodex a odpadla. Mocenské pozice tak v tomto období začali častěji obsazovat bandité. Na scénu se také dostávali zločinci z Kavkazu.

V 50. letech 20. století se v ruském podzemí začínají objevovat organizované kriminální skupiny (dále OKS) zakládané Čečenci. Tyto skupiny se nepřidávaly ani k vorům v zakone, ani k banditům, ale budovaly své skupiny na základě etnicity a klanové příslušnosti. (Šmíd, 2008)

V druhé polovině 60. let začínají vorové opět upevňovat své pozice v prestupnom mire a do popředí se dostávají opět v 80. letech. Významným mezníkem je rok 1985, tedy zahájení perestrojky a s ní spjaté uvolnění ekonomiky, které znamenalo příležitost k legalizaci zisků organizovaného zločinu. (Šmíd, 2009)

Článek Organized crime in Russia poukazuje na infiltraci organizovaného

zločinu do nejvyšších pater komunistické strany již na konci 60. let, během ekonomického oslabení Sovětského svazu. (www.stratford.com)

Díky podnikání tzv. teneviků, „stínových podnikatelů“, kteří se zabývali ilegálním podnikáním v rámci různých družstev a podniků a dovozem luxusních předmětů ze zahraničí, se objevuje pro ruské podsvětí nová příležitost k zisku, kterou je vydírání. Vzhledem k ilegálnímu charakteru svého podnikání byli tenevici ideálním terčem pro tuto činnost. Po řadě vražd a mučení teneviků byla dohodnuta mezi vory v zakone, bandity a teneviky jednotná daň, deset procent ze zisku. Tato důmyslnější forma vydírání, tzv. kryša, vytvářela vlastně jakýsi paralelní daňový systém pro podniky. Podniky nuceně platily za ochranu, součástí takto předplacených služeb byla i likvidace konkurence.

Vorové začali od teneviků přejímat postoj zdánlivé legálnosti podnikání a začali využívat korupci. Vory v zakone se tak postupně mění v modernější a nebezpečnější formu organizovaného zločinu. Vory v zakone mohli díky napojení na komunistickou stranu nakupovat v zahraničí, výměnou za poskytování luxusního zboží čelním představitelům komunistické strany. (www.stratford.com)

Po pádu sovětského svazu docházelo k dalším odklonům od vorovského kodexu. (Šmíd, 2009)

Vorové, kteří stále dodržují starý kodex, jsou nazýváni „staří vorové“, pro ostatní se ujalo označení „noví vorové“. Pád režimu a následné ochromení orgánů činných v trestním řízení umožnily rozkvět organizovaného zločinu, navíc byl zaznamenán i příklon bývalých příslušníků KGB ke kriminálním aktivitám. Do organizovaného zločinu se zapojili i příslušníci stranické nomenklatury a státní byrokracie, jednalo se i o příslušníky tajných služeb či armády. (Šmíd, 2009). Organizovaný zločin se opět ve své historii vymkl státní kontrole.

Organizovaný zločin díky své ekonomické síle získal i značnou politickou

moc a mohl kontrolovat vstup na trh i do obchodní sféry za pomoci násilí. (Šmíd, 2009) O organizovaném zločinu v Rusku tak můžeme hovořit jako o OZ mafiánského typu.

Po pádu Sovětského svazu se utvořila mocná vrstva oligarchů, tvořená bývalými politiky, zločinci a podnikateli z šedé zóny s úzkými vazbami na organizovaný zločin. Pod kontrolu této vrstvy propojené s organizovaným zločinem se dostala velká část nerostného bohatství, jako je ropa a zemní plyn, díky KGB došlo i k odprodeji zbraňových systémů. Do rukou oligarchů a organizovaného zločinu se dostaly i telekomunikační služby. Přínos bývalých členů KGB (až čtyřicet procent bývalých příslušníků KGB našlo své uplatnění v trestné činnosti) nebyl pouze v umožnění odprodeje vojenského materiálu, ale i v cenných kontaktech po celém světě. (www.stratford.com)

Během přechodu od plánového hospodářství k tržnímu se organizovaný zločin v Rusku etabloval jako velmi silný ekonomický hráč a i přes snahy bývalého prezidenta Putina jím pravděpodobně ještě nějakou dobu zůstane.

Srovnání vývoje ruského a italského organizovaného zločinu

Formování organizovaného zločinu je dozajista určováno mimo jiné vývojem státu. Slabá státní moc na jihu Itálie umožňovala poměrně hladké fungování klanů. Princip klientelismu se vžil hluboko do kultury jižní Itálie a domnívám se, že jeho vykořenění je během na dlouho trať. Rusko, které bylo již za cara velmi silným státem a síla státu nebyla narušena ani během totalitních let, neumožňovalo organizovanému zločinu dostat se do každodenního života běžných lidí, i když totalitní vláda se svým užíváním násilí a výhod pro členy nomenklatury může připomínat organizovaný zločin ve velkém formátu. Uvolnění po pádu totality a zmatek, který s sebou první léta transformace přinesla, umožnily ruskému organizovanému zločinu rychlé proniknutí do legální ekonomiky a státní správy.

Zásadní rozdíl v kořenech organizovaného zločinu, kdy ruský se vyvíjel z kriminálních živlů, které si zakládaly na svém výlučně kriminálním postavení ve společnosti, či z pohlavářů komunistické strany a italského organizovaného zločinu, který se vyvíjel z elity, která měla moc ovlivňovat dění ve společnosti, z elity, kterou utvářeli vlastenci a ochránci tradičního práva, jen s jiným názorem na spravedlnost než stát, kteří sice budovali klientelistické principy fungování společnosti, ale ve svých počátcích nebyl jejich primárním cílem zisk, se odráží v morálních hodnotách během celého vývoje organizovaného zločinu v Itálii a Rusku.

4. Struktura organizací

Současný organizovaný zločin se ve své struktuře v mnohém podobá velkým mnohonárodnostním korporacím. V následující kapitole bude popsána jak struktura italského organizovaného zločinu a jejích předních skupin, tak struktura ruských OKS.

Itálie

Italský organizovaný zločin se skládá z řady organizací, z nichž mezi nejznámější patří sicilská Maffia, často označovaná též jako Cosa Nostra (původně označení mafie vzniklé v USA ve 20. letech 20. století, utvářené sicilskými přistěhovalci), dále Camorra, působící v oblasti kolem Neapole a kalábrijská N'dranghetta. Struktura jednotlivých organizací se od sebe liší, jasným společným a charakteristickým prvkem italské mafie je však její založení na rodinných a přátelských vazbách.

Mafiánský klan je jednoduchý a pevný organismus řízený 3-5 nejvlivnějšími a nejschopnějšími lidmi. Nejlepší z nich se stává vůdcem, rozhodující není věk, nýbrž schopnosti, které umožní hladké řízení klanu, jako je např. rychlé rozhodování, pevné nervy, agresivita. Ovládané území je přímo úměrné

moci jejího lídra. V období tradiční mafie byla nejčastější velikost klanu mezi 15 a 20 členy, v současnosti je předpokládána velikost okolo 70 až 80 členů. (Arlacchi, 2002)

Rodinný základ mafiánských klanů dokládá i výzkum, který provedl Pino Arlacchi v letech 1979 a 1980. Jeho zjištěním bylo, že čtrnáct nejmocnějších klanů je složeno z minimálně tří bratrů a jejich rodin. Příbuzenské vztahy hrají významnou roli v udržování soudržnosti skupiny, proto jsou v mafiánském prostředí podporovány hlavně sňatky v rámci mafie, nezřídka i mezi bratranci a sestřenicemi. Příbuzenské vztahy jsou dále podporovány i snahou o zapojení všech členů, včetně žen a mládeže, do věcí klanu. (Arlacchi, 2002)

Italská mafie má pevně hierarchickou strukturu s jasně vymezenými pozicemi a jejich pravomocemi. (www.stratford.com)

La Camorra

Oblast kolem Neapole je ovládána skupinou nesoucí název La Camorra, která má údajně přibližně sedm tisíc členů a která je tvořena množstvím klanů. Boje mezi jednotlivými klany nejsou ojedinělé. Struktura Camorry je třístupňová, v čele stojí šéf (caporegime), jemuž podléhají vůdcové středních článků, kterým připadá velení jednotlivým skupinám. (Nožina, 1997) Činnost jednotlivých skupin je řízena „Velkým řídicím výborem“. ((Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

Roberto Saviano však poukazuje na postupující osamostatňování klanů. (Saviano, 2006)

Sicilská Maffia, Cosa Nostra

Tato skupina se základnou v Palermu je pravděpodobně jednou z nejznámějších zločineckých skupin. Na vrcholu hierarchického žebříčku stojí Capo di tutti capi, v čele jednotlivých klanů stojí Capo crimine, druhý

nejvýše postavený v rámci rodiny je Capo Bastone, posádce vojáků velí Capo regime a na nejnižších pozicích organizace jsou vyděrači a řada neprávoplatných členů organizace. Důležitou roli v rámci organizace hraje consigliere (poradce), který je napojen na Capo di tutti capi. Struktura americké odnože sicilské mafie se mírně odlišuje, základní jednotkou je „rodina“, která se skládá z přibližně dvanácti členů (v USA), v jejím čele stojí kmoťr, který se účastní nejvyšší rady tzv. Commissione, která schvaluje nové kmoťry, koordinuje činnost a řeší spory mezi rodinami. ((Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

‘Ndrangheta

Skupina ovládající oblast Kalábrie nese název ‘Ndrangheta a patří k ní přibližně šest tisíc členů. ‘Ndrangheta má horizontální strukturu, je tvořena cca sto šedesáti buňkami, které mají pevnou strukturu. Buňka je rozdělena do dvou úrovní: capo, maestro di giornata a consigliere jsou tzv. maggiori, tedy výše postavení, mezi minori, níže postavené, patří piccioto di giornata (vůdci menších skupinek), piccioti soldieri (vojáci) a adepti na členství. Činnost koordinuje regionální kontrolní rada. (Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

Rusko

Vyjma organizací pocházejících ze severního Kavkazu, kde jsou organizace založeny na etnicitě a rodinné příslušnosti, vychází struktura organizovaných kriminálních skupin pocházejících z bývalého SSSR především z vorovských a banditských tradic. Názvy organizací jsou nejčastěji tvořeny podle prvotního místa působení. Organizace mají rozdělená svá teritoria, která se částečně překrývají. Důsledkem toho dochází k řadě konfliktů, které se týkají vlivu a podílu na ziscích, dochází však i ke spolupráci např. v strategických oblastech jako je letiště (Šmíd,

2009)

Některé skupiny mají pyramidální charakter, nejmenší jednotkou je brigáda tvořená 5-10 jedinci, zveno je tvořeno 2 až 5 brigadami, gruppá čítá 2 až 5 zven, gruppirovka je tvořena 2 až 5 gruppami a 5 i více grupírovek tvoří soobščestvo. (Šmíd 2009).

Obecně však struktura organizovaného zločinu v Rusku není tak přehledná jako je tomu i italské mafie. Jedná se spíše o síť poloautonomních gangů pracujících na zakázku pro špičky organizovaného zločinu. Nejvyšší vrstva organizovaného zločinu je závislá na politických podmínkách v Moskvě, takže může docházet ke kolísání moci jednotlivých pohlavářů.

Ruské ministerstvo vnitra odhadovalo počet zločinců na 100 000 pracujících pro 5 000 až 8 000 ruských gangů působících po celém světě. (www.stratford.com)

Solncevskaja má již zmiňovaný pyramidální charakter. Jde pravděpodobně o nejsilnější a nejnebezpečnější skupinu, která vychází z banditských tradic. Má manažersko-podnikatelský charakter, je založena na udržování funkčních „obchodních“ vztahů. Odhadovaný počet jejích členů se pohybuje mezi 1 000 a 1500. Je tvořena do jisté míry samostatnými OKS, které vyvíjejí i samostatnou aktivitu, jejich předáci jsou zároveň předáky Solncevskaje a hlavní strategické akce jsou korigovány společně.

Dolgoprudněnskaj má jasnější organizační strukturu než Solncevskaja, vycházející převážně z vorovských tradic, má polovojenský charakter v čele s bossem. Izmailovskaja má podobnou flexibilní strukturu pyramidálního charakteru, jako Solncevskaja. (Šmíd, 2009)

Čečenskaja mafia je založena na etnické a klanové příslušnosti. Nejvýše postavená je v hierarchii rada starších. Tato skupina má poměrně významné postavení v moskevském podsvětí. Na přelomu 80. a 90. let patřila tato organizace k nejmocnějším v celém SSSR. Údajně byli členové vedení této skupiny navázáni na čečenské politiky a podíleli se na financování

čečenského odboje. Díky čečensko-ruské válce ztratila tato skupina část svého vlivu v Rusku. (Šmíd 2009) Počet členů této organizace se odhaduje na 2000 s 20 hlavními vůdci. (Nožina, 1997)

Srovnání struktury organizovaného zločinu v Rusku a Itálii

Struktura organizací v Rusku a Itálii, s výjimkou čečenské mafie, se od sebe značně liší. Ruské organizace se svou strukturou podobají byrokratické organizaci, kontakty a přátelské vazby mohou být výhodou, ale tak je tomu i v byrokratických organizacích a nadnárodních firmách – mohou být výhodou, ale nejsou nutností. Italské mafie naopak staví na přátelských a rodinných vazbách. Těsné vazby a zainteresování členů klanu díky rodinným vztahům poskytuje organizacím větší míru utajení a eliminaci úniku informací. Hierarchické vystavění větších organizací a najímání gangů umožňuje provádění činnosti tak, že nejnižší články nemusí vůbec znát hlavy organizace a v případě zadržení nemohou sdělit příliš mnoho informací, které by mohly narušit hladký chod organizace.

Vzhledem k trendu postupnému upadání významu instituce rodiny v současné společnosti, který lze sledovat v celé Evropě, kterému se nevyhýbá ani katolicky orientovaná Itálie, může být založení italské mafie na rodině její slabinou.

5. Zákony, vnitřní normy a pravidla

Itálie

Pravidla a normy mají v mafiánském prostředí absolutní platnost. Mezi nejznámější zákony mafiánského světa patří omerta, zákon mlčenlivosti, jejíž porušení se trestá smrtí. Toto pravidlo se vžilo i pro obyvatele, kteří nepatří k mafii. Roberto Saviano v této souvislosti zmiňuje případ obyčejné ženy, která svědčila proti členům klanu. Následkem toho ztratila práci a

rozešel se s ní snoubenec. Omerta zakořeněná v podvědomí obyvatel oblastí jako je Kampánie či Sicílie, je pro vyšetřování organizovaného zločinu značnou překážkou. (Saviano, 2008) V poslední době však dochází ke stále častějšímu porušování omerty. (Lokajová, Ranostajová, 2007)

Dalším důležitým zákonem je vendetta (odplata), která znamená povinnost pomsty za napadení příslušníka klanu. Vendetta často vede k dlouhodobým krvavým bojům mezi nepřátelými klany, zároveň však krvavé vendetty vedou k ekonomické devastaci dotčených rodin, proto můžeme sledovat postupnou snahu vendetty eliminovat. (Arlacchi, 2002)

Přijímání nových členů je provázáno řadou požadavků na kandidáta. Například Cosa Nostra vyžaduje na kandidátovi spáchání vraždy v zájmu klanu, či italský původ z otcovy strany, následně kandidát prochází iniciační ceremonií.

FBI definovala vnitřní pravidla Cosy Nostry, která musí každý člen dodržovat:

1. *Postavit organizaci nad ženu, děti, náboženství, zemi*
2. *Poslouchat a provádět nařízení či rozkazy vůdců bez otázek, včetně vraždy*
3. *Neposkytnout informace nebo pomoc soudním orgánům vymáhajícím právo*
4. *Nevyzradit nic o organizaci nezasvěceným*
5. *Respektovat všechny členy bez ohledu na osobní pocity, platit dluhy ostatním členům, nezranit, neokrást, neurazit ostatní členy*
6. *Vyhnout se družení se ženami, sestrami, dcerami ostatních členů vyjma svazků postavených na čestných úmyslech*

(Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

Roberto Saviano popisuje systém vyplácení dávek ženám, či přítelkyním zavražděných či uvězněných členů klanu, tyto dávky jsou vypláceny

pravidelně jednou měsíčně.

Rusko

Vorovská tradice, která se významně podílela na formování ruského organizovaného zločinu, je spjata s řadou rituálů, které jsou i v současnosti alespoň částečně dodržovány. Proto v následujících řádcích zmíním tzv. vorovský kodex, některé rituály a symboly spjaté s vorovským světem. Pravidla provázela budoucího vora již od samého vstupu. Kandidáti museli splňovat řadu podmínek, jako například minimálně tři roky věznění, organizační schopnosti, mimo jiné museli být také doporučeni několika vory. Titul byl následně kandidátovi udělen během vorovského sněmu, kde byl korunován, přijal přezdívku a získal právo na určité tetování. Vorové kladli velký důraz na symboliku. Např. nositel určitého tetování, který nebyl vorem v zakone, byl často trestán smrtí. Do hrobů vorů byly kladeny nůž, balíček karet a lahev vodky. Stejně jako u tradiční mafie v Itálii, hrála ve společenství vorů v zakone velkou roli čest. Zrazení znamenalo smrt, jako zrada byl chápán i dobrovolný odchod z řad vorů v zakone a samozřejmě i porušení vorovského kodexu. Důležitou roli hrála společná kasa tzv. obščak, jehož využívání se rozšířilo i do jiných skupin organizovaného zločinu. Obščak je hlavním pojátkem kriminálních skupin, jsou z něj financovány rozličné aktivity, jako např. podpora vězněných příslušníků skupiny a jejich rodin. Až do 60. let byl poměrně dodržován zákaz mít rodinu, v případě existence rodiny nečerpaly děti žádná privilegia, jejich přijímání do řad vorů v zakone probíhalo stejně jako u kohokoliv jiného.

Vorovský kodex:

- 1. Vorovský zákon je nepsaný zákon, který musí respektovat každý vor v zakone.*
- 2. Vor je povinen zřít se matky, otce, bratrů, sester. Jeho rodnou matkou je mu vězení.*

3. *Nesmí mít svou vlastní rodinu, ale je mu dovoleno, aby měl milenku.*
4. *Nesmí nikdy a nikde pracovat, ať je to jakkoliv složité. Žít musí pouze z prostředků, které získal kriminální činností.*
5. *Musí pomáhat ostatním vorům a to jak morálně, tak materiálně. Tomu slouží společná kasa- obščak.*
6. *Musí držet v tajnosti informace o společnicích a místech jejich pobytu.*
7. *Pokud je to nutné, musí na sebe vor v zakone, zadržený policií, brát cizí vinu, umožní-li to druhému voru v zakone zůstat co nejdéle na svobodě.*
8. *Pokud vznikne konflikt mezi vory, musí požádat o svolení sněmu vorů za účelem vyřešení sporných otázek.*
9. *V případě potřeby se musí účastnit vorovského soudu, vedeného proti provinilcům proti vorovskému zákonu.*
10. *Na základě rozhodnutí valné hromady musí vykonat trest nad vorem, který se provinil.*
11. *Nesmí odmítnout vykonání trestu, pokud valná hromada dospěla k závěru, že je zloděj vinen, a odsoudila ho trestu smrti.*
12. *Musí ovládat vorovský slang.*
13. *Nesmí hrát karty, nemá-li peníze na zaplacení.*
14. *Musí zaučovat mladé kriminálníky a šířit ideu vorovskoj srody.*
15. *Musí mít sluhy nebo lokaje.*
16. *Nesmí ztratit zdravý úsudek při pití alkoholu.*
17. *Nesmí mít nic společného s mocenskými orgány, nesmí se účastnit společenských akcí a vstupovat do společenských organizací, zajímat se o politiku- neměl by ani číst noviny.*
18. *Nesmí sloužit v armádě ani jiných státních složkách.*

19. *Musí plnit sliby, které dal svým kumpánům.* (Šmíd, 2009)

Srovnání norem a zákonů italského a ruského OZ

Základní pravidla chránící organizovaný zločin před prozrazením jsou v obou zemích shodná. Zákaz vyzrazení informací a spolupráce s vyšetřujícími orgány hraje významnou roli jak v Rusku, tak v Itálii. Rozdílnost, kterou lze sledovat, je dána rozdílnou historií. U ruského organizovaného zločinu můžeme sledovat více pravidel vážících se na kriminální původ. Ačkoliv přísné dodržování kodexu již není aktuální, jeho vliv na formování ruského OZ je neoddiskutovatelný. Pravidla ruského OZ se vážou pouze na tento kriminální svět, ale pravidlo omerty platí v regionech jižní Itálie pro celou společnost. Dříve bylo jeho dodržování dáno postavením a prestiží mafiána, dnes je spíše v povědomí obyvatel moc, díky níž se mafie může za porušení tohoto pravidla pomstít. Přístup k rodině zakotvený v pravidlech organizací je dalším zvýrazněním rozdílnosti organizovaného zločinu z Ruska a Itálie.

6. Sféry zájmu, vliv na trhu, průnik do legální ekonomiky

Hlavním zájmem organizovaného zločinu je zisk. Nelegální aktivity organizovaného zločinu jsou poměrně známé. Patří mezi ně vydírání, únosy, obchod s lidmi, obchod s narkotiky či obchod se zbraněmi. Méně známou součástí organizovaného zločinu je její pronikání do legální ekonomiky a s tím spojená legalizace výnosů z trestné činnosti.

Průnik organizovaného zločinu a praktik s ním spojených do legální ekonomiky je vážnou hrozbou pro její zdravé fungování. Ačkoliv například

v době krize je každá investice pro ekonomiku podporou, lehké překračování hranice mezi legálním a nelegálním, které je vlastní organizovaným kriminálním skupinám, nemůže mít na ekonomiku z dlouhodobého hlediska pozitivní vliv. Italská mafie, jak již bylo zmíněno, se v oblasti legální ekonomiky pohybuje již od 60. let. Jak píše Tomáš Šmíd, „nepřítel, který není vidět je mnohem nebezpečnější“. (Šmíd 2009) Ruský i italský organizovaný zločin se čím dál více zajímá o investice v legální ekonomice. Pino Arlacchi definoval v italském prostředí tři základní faktory, které zvýhodňují podnikatele z prostředí organizovaného zločinu a brání tak zdravé konkurenci.

1. Zastrásování konkurence

Mafián je schopen zajistit si prvotní zboží za bezkonkurenční ceny, dokáže si zajistit zakázky, suroviny a další. Přitom není vystaven tlaku konkurence jako normální podnikatel. Jenom pouhá přítomnost mafiána na určitém trhu má za následek vyklizení konkurence, ani není třeba agrese. Hrozba přichází jen ve chvíli, kdy je konkurence neinformovaná nebo neuznává mafii, ale mafiánské donucovací prostředky jsou tak známé, že většinou stačí pouhé upozornění. Díky zastrásování si mafie získala monopolní postavení v řadě odvětví jako je autodoprava, stavebnictví, zpracování oliv. Zisky z nelegálních aktivit mohli investovat do strojů atd.

2. Omezení a útlak

Další výhodou, kterou mafiánské podniky disponují, je levnější pracovní síla a její větší pohyblivost. Levnější pracovní síla je, mimo jiné, důsledkem daňových úniků na sociálním a zdravotním pojištění a neplacení přesčasů. Přesuny pracovníků ovládá tzv. kapralát, dělnice jsou najímány přes kaprála a ne přes pracovní úřad. Kaprál je rozváží na místo práce. Mzda je nižší. Vytváří se tak paralelní pracovní trh. Mafiáni také uplatňují pod pohružkou

své „právo“ na dodání pracovních sil. Organizace práce je značně autoritářská, dozor je konán i mimo pracovní dobu. I nemafiánské podniky převádějí majetek do rukou mafiánů, takže odbory nemají šanci. Mafiáni díky nátlaku zvyšují produktivitu práce. Není vždy zapotřebí nátlaku, zaměstnanci bývají i členy klanu, nebo mají zápis v trestním rejstříku a jsou na mafiánech závislí. Efektivita a pružnost mafiánských podniků vede k uzavírání poddodavatelských smluv s nemafiánskými podniky. Arlacchi uvádí příklad z okresu Reggio Calabria, kdy závod značky Coca-Cola začal využívat služeb mafie již v roce 1971. (Arlacchi, 2002)

3. Dostupnost finančních zdrojů

Potřebné peníze pro dokončení různých plánů nepochází, jak je tomu u běžných podniků z podnikového zisku, ale z nelegálních aktivit. Značný kapitál z nelegálního podnikání je cíleně přeléván do legální ekonomiky. Nezákonné aktivity jsou často prováděny v bohatších oblastech Evropy a v USA. Jedná se o obchod se zbraněmi, únosy, obchod s heroinem. Mafiánské podniky mají k dispozici velké rezervy a na rozdíl od nemafiánských podniků se nemohou dostat do platební neschopnosti.

V USA je přelévání kapitálu náročnější než v Rusku a Itálii. Itálie se však snaží o ztížení podmínek přesunu kapitálu z legální do nelegální ekonomiky. V případech, kdy kapitál nelze převést, se kapitál vrací zpět do nelegální sféry. (Arlacchi, 2002)

Mafie v Itálii měla díky špinavému kapitálu značné konkurenční výhody. Mafiáni mohli investovat, aniž by žádali o úvěr. Další výhodou co se týče peněz, je i snadnější přístup k půjčkám, pokud je mafián potřebuje. Vedení bank je často spřáteleno s mafií, mafiáni nemusí splňovat náročné podmínky k získání půjčky. Také bylo zjištěno, že i v bankách vládne omerta, banky nejsou ochotny spolupracovat se soudy.

Od poloviny 70. let se italští mafiáni pouští i do velkých podniků. Mafie již není jen parazitem, který vymáhá provizi za „ochranu“. Velké průmyslové podniky často uzavíraly smlouvy s mafiánskými podniky, protože vše byly schopny dodat mnohem levněji. Velké podniky také vytvořily s mafií nátlakové skupiny, které uměle navyšovaly náklady na státní zakázky v jižní Itálii. Ceny se zvýšily cca o 15%, aby podnikatelé mohli platit provize. U některých zakázek byla spoluúčast na pracích vynucena výhrůzkami, práce pak byly předražené.

Konkurenční výhody a spolupráce s velkými podniky přinášely neobyčejný zisk. Největší zisky však přeci jen plynou z drog. Rozkvět podnikání mafie s sebou nenese ekonomický rozkvět. Mafiáni pouze nahradili již existující podniky. Mafie akumuluje kapitál, bohatství se hromadí v rukou stále užšího kroužku lidí a dále se investuje a zhodnocuje. Mafie stojí v pilířích socioekonomického světa řady oblastí jižní Itálie.

Co se týče státních zakázek, byly rozdělovány podle mafiánské hierarchie. V okrese Piano di Gioia Tauro získaly mafiánské podniky 70% zakázek. Nejmocnější skupina Piromalli získala 55% zakázek, nejméně mocná 0,9%, ale každá skupina něco získala. Hierarchie ekonomické moci mafie je obdobou hierarchie prestiže a moci vojenské. Od poloviny 70. let se mafiáni angažují také v cestovním ruchu, který se rychle rozvíjel. Ovládli téměř celé pobřeží Ionského a Tyrhénského moře. (Arlacchi, 2002)

Zájem italských OKS se v poslední době rozrůstá i o aktivity spojené s likvidací odpadu. S tím souvisí i nový termín, který již používá i parlamentní komise pro vyšetřování fenoménu mafie, a to ekomafie. Tato aktivita má na obyvatele jižní Itálie dozajista horší dopad, než obchod s narkotiky i díky tomu, že se v mnoha případech jedná o toxický odpad. V posledních letech stoupl v oblasti Kampánie, která je cílovou skládkou často nebezpečného materiálu, výskyt rakoviny o celých 21 %. Roberto

Saviano uvádí odhad 14 milionů tun odpadu, který unikl úřední kontrole a zisk z nelegálních skládek je odhadován za čtyřleté období na čtyřicet čtyři miliard eur, jedná se tedy o poměrně lukrativní byznys.

Dalším výnosným obchodem je obchod s padělkami, Roberto Saviano uvádí, že textil pocházející z dílen klanů z Kampánie se prodával téměř ve všech vyspělých zemích, na Floridě získali údajně téměř monopol na trhu s textilem. Tyto obchody vynášely každému z klanů přibližně tři sta milionů eur ročně. Italské módní značky se proti trhu s padělkami ohradily až poté, co byl celý systém rozkryt policií. (Saviano, 2008)

V oblasti obchodu s drogami se italská mafie dostala do čelního postavení již v osmdesátých letech. Heroin je dopravován z oblasti Afghánistánu a Pákistánu přes Turecko do západní Evropy. Pino Arlacchi uvádí, že podstatná část prvotního kapitálu investovaného do obchodu s narkotikami pocházela z italských veřejných financí, mafiánské rodiny získávaly peníze uložené v Sicilských bankách v rámci státních subvencí tzv. fondů pomoci. (Arlacchi, 2002)

Zájem italských klanů se upírá i ke kokainu, který je díky svým účinkům přístupný i běžně pracujícím a studentům, díky poklesu jeho ceny má potenciál stát se masově užívanou drogou. Na trhu je velmi těžké najít čistou drogu, údajně lze ze 3 kg říznutím vyrobit až 200 kg. Špatně říznutá droga může způsobit smrt. Proto klany využívají narkomany závislé na heroinu jako pokusné králíky a testují na nich kvalitu drogy. (Saviano, 2008).

Italský organizovaný zločin stále více spolupracuje s jinými světovými organizovanými kriminálními skupinami. (Lokajová, Ranostajová, 2007)

Ruský OZ

Po rozpadu SSSR si organizovaný zločin vybudoval pevnou pozici na trhu. Díky kapitálu získanému z racketeeringu, kryší a postavení upevňovanému

pomocí korupce ovládá organizovaný zločin řadu bank, na jejichž zakládání se koneckonců podílel, ovládá hotely a restaurační zařízení.

V současné době je kryša téměř zlegalizována a to formou bezpečnostních agentur v rukách organizovaného zločinu. Poplatky od firem jsou tak získávány legální formou. Zaměstnanci takových agentur také mohou nosit legálně zbraň. Pokud firma odmítne najmutí agentury, přechází skupina opět k nelegálním praktikám. Kryša je také nezřídka prováděna přímo bezpečnostními a policejními složkami, kteří jsou napojeny na podsvětí. (Šmíd, 2009)

V roce 2000 bylo odhadováno, že poplatek za ochranu platí až 80 procent podniků, které nepatří organizovanému zločinu. Standardní sazbou je 10 procent z měsíčního zisku, některé podniky platí až 30 procent za „další služby“. Systém paralelních daní odrazuje řadu zahraničních investorů. (www.stratford.com)

Téměř všechny ruské OKS spojuje původ prvotního kapitálu, který byl získán v racketeeringu a kryše, následně je potom používán nelegálních obchodech, ale i v legální ekonomice.

Aktivity OKS pocházejících z Ruské federace byly zmapovány ve 40 zemích světa.

V oblasti obchodu s drogami byla zaznamenána přeprava heroinu z jihovýchodní Asie přes Moskvu do USA. Organizovaný zločin se podílí na přepravě kokainu do Ruska a výrobě syntetických drog, které jsou určeny převážně pro ruský trh, ale proudí i do Německa a Skandinávie. (Nožina, 1997)

Podle ruských expertů bylo v roce 1997 s organizovaným zločinem spojeno až 50 % národní ekonomiky, organizovaný zločin ovládá 40% soukromých firem a 60% státních podniků, v rukách organizovaného zločinu je 50% až 85% ruských bank. (Christopher Cox et kol.)

Srovnání obchodních zájmů italského a ruského OZ

Pro organizovaný zločin je charakteristický jako hlavní motiv – zisk. Skupiny z obou zemí investují všude, kde tento zisk mohou maximalizovat. Své kriminální praktiky využívají k co nejhladšímu chodu obchodu, ať už se jedná o obchod s heroinem či se stavebním materiálem. Využívání korupce a zastrašování konkurence je běžně využíváno v obou zemích. Rozdíl mezi oblastmi podnikání ruského a italského organizovaného zločinu je tedy zapříčiněn odlišnými příležitostmi v daných zemích a prostorem, který mu vymezují odlišné schopnosti států proti OZ účinně zakročit. Zatímco italská mafie využila v poslední době šancí v oblasti odpadu, textilu či padělků, ruskému organizovanému zločinu se podařilo infiltrovat do strategické oblasti – bankovníctví. Obchod s drogami, který patří mezi tradiční oblasti vlivu organizovaného zločinu, najdeme v obou zemích. Pro obě země je též charakteristická mezinárodní spolupráce a tvoření globálních sítí organizovaného zločinu. Vzhledem ke globálnímu charakteru legální ekonomiky, kterou organizovaný zločin do jisté míry kopíruje, je mezinárodní propojení nezbytné pro úspěch a maximalizaci zisků organizovaných kriminálních skupin.

7. Infiltrace do politiky, schopnost užívání korupce

V této kapitole se budu zabývat tím, do jaké míry jsou dané skupiny schopny ovlivňovat regionální, a případně i národní politiku, jaký je jejich podíl na moci, jak se k moci dostávají, ale také, jak korupci využívají.

Infiltrace do politiky, ovlivňování hospodářských a dalších otázek a vliv na život společnosti je z definičního hlediska předmětem OKS mafiánského typu. Jak jsem již zmiňovala i o některých ruských skupinách se dá hovořit jako o mafiích.

Itálie

V období tradiční mafie byli mafiáni státem uznávanou autoritou, byli často pověřováni funkcemi ve státní správě, měli možnost integrovat se do celostátního politického systému. Během padesátých a šedesátých let, tj. během krize mafie, se řada členů přidávala k radikální odnoži Křesťanských demokratů, tzv. fanfaniánu. Mafiáni tak sice ztratili svou autonomii, ale přesto se mohli podílet na dosazování lidí do krajských institucí. Na druhou stranu se museli podřizovat svým politickým ochráncům.

Díky početnosti rodin a společným zájmům je poměrně snadné dostat např. do obecní rady svého člena, ale může se jednat i o krajské úřady. (Arlacchi, 2002)

Na propojení mafie s nejvyššími patry upozorňují i zprávy parlamentní komise pro zkoumání fenoménu mafie. Známý a dosvědčený případ napojení na nejvyšší patra je případ Salvo Lima, člena Křesťanských demokratů a starosty Palerma, jehož politickým kontaktem byl i premiér Giulio Andreotti, který byl na základě svědectví pentita (mafiána spolupracujícího s justicí) obžalován z podílu na vraždě nepohodlného novináře. Nejvyšší soud však celý případ označil za promlčený. (www.wikipedia.org) V současnosti existuje řada spekulací o spojení mezi současným italským premiérem Silvio Berlusconiem a sicilskou mafií. Toto podezření zmiňuje mimo jiné internetový deník Timesonline BBC news, spekulace utvrzuje mimo jiné odsouzení Marcella Dell'Ultri, přítele Berlusconiho, senátora za stranu Forza Italia a manažera Berlusconiho nakladatelství, za spolupráci s mafií v roce 2004.

O napojení mezi premiérem Berlusconiem a mafií promluvil i jeden z pentitů (informátorů z řad mafie), italský premiér se měl údajně setkat již v roce 1974 s mafiánským bossem Stefanem Bontadem. (www.timesonline.co.uk, <http://www.maltastar.com/pages/r1/ms10dart.asp?a=6976>)

Rusko

Během transformace a legislativního vakua bylo pro organizovaný zločin v Rusku ideální období pro pevné ukotvení pozic a dosažení vlivu na domácí, ale i zahraniční politiku, kterou ovlivňují dle svých zájmů.

Mezi běžné praktiky patří korupce veřejných představitelů, ale i přímé obsazování pozic ve státní správě. (Šmíd, 2009) Další běžnou praktikou OKS je i sbírání kompromitujících materiálů za účelem vydírání veřejných představitelů, např. skupina Izmailovskaja nabyla svůj kapitál skrze vraždu na objednávku, vraždila i pro řadu vlivných lidí v transformujícím se Rusku a získávala tak cenné kompromitující materiály. Solncevskaja údajně disponuje kompromitujícími materiály na řadu policejních důstojníků, prokurátorů, soudců, zaměstnanců ministerstva vnitra, ale i vrcholných politiků. (Šmíd, 2008) Možná právě díky tomu proběhl pouze jeden výraznější zásah proti této skupině.

Napojení státních struktur začíná již od prvních pater až po ta nejvyšší. Není zcela ojedinělým jevem, kdy velitel místní policie je zároveň bossem kriminální organizace. Glenn R. Simpson uvádí ve svém článku U.S. Identifies Russian 'Nexus' of Organized Crime, že americké tajné služby došly po dvouletém výzkumu k závěru, že ruská vláda je napojena na organizovaný zločin, z čehož mohou plynout vážné energetické hrozby nejen pro USA. Uvádí např. vztah premiéra Putina s ruským oligarchou Olegem Děripaskou, kterého americké úřady podezírají ze spolupráce s organizovaným zločinem. (Glenn R. Simpson)

Je ovšem otázkou, zda se premiér země může vyhnout jakýmkoliv vztahům s oligarchy, kteří jsou ve velké míře navázáni na organizovaný zločin.

A právě bývalý prezident Putin se snažil o získání kontroly nad děním ve státu. Nicméně propojení organizovaného zločinu s Dumou je velmi silné. (www.stratfor.com)

Srovnání schopnosti infiltrace do politiky a využívání korupce italského a ruského OZ

Schopnost využívání korupce je pro organizovaný zločin jedním ze základů úspěchu v legální ekonomice. Stejně tak i ovlivňování politiků, či přímé působení ve veřejných úřadech. Podezření na propojení organizovaného zločinu s politikou lze sledovat v obou zemích. Italská mafie, která se víceméně snažila o pronikání do politiky a její ovlivňování již od počátku 20. století, má díky značné kritice a oblíbenosti tématu v médiích v současnosti horší pozici než ruský organizovaný zločin. I když rozpuštění 172 obecních zastupitelstev v posledních letech svědčí (www.camera.it) o neustálé schopnosti získávat vliv ve veřejné sféře. Díky moci oligarchů, kteří jsou napojeni na organizovaný zločin a díky zapojení policie do organizovaného zločinu, má ruský OZ větší moc nad státem než italská mafie. Proti ovládnutí ruského státu organizovaným zločinem jsou již od vlády prezidenta Putina činěna opatření, snažící se tento vliv zmírnit.

8. Boj s organizovaným zločinem v Itálii a Rusku

Jak bylo zmíněno v předcházejících kapitolách, schopnost státu v boji s organizovaným zločinem významně ovlivňuje sílu a oblasti působení OZ. V následujících odstavcích proto srovnáme přístup Itálie a Ruska k fenoménu mafie, a to zejména jakých prostředků země využívají k potírání tohoto fenoménu, ale i jakých výsledků dosahují z hlediska statistik o počtu obžalovaných, zadržených, o počtu zabaveného majetku, atd.

Itálie

Důležitým orgánem zabývajícím se fenoménem mafie je parlamentní komise, která se skládá z členů poslanecké sněmovny a Senátu. Komise se zabývá především analýzou stavu organizovaného zločinu a analýzou vhodnosti legislativních a administrativních opatření. Komise má právo

pověřovat příslušné útvary policie vyšetřováním, může si vyžádat kopie z vyšetřování a může požádat o jakoukoliv spolupráci, kterou uzná za nezbytnou. Komise je povinna vydávat správu alespoň jednou ročně.

V roce 1962 byla v Itálii zřízena první parlamentní komise pro vyšetřování fenoménu mafie na Sicílii (La Commissione parlamentare sul fenomeno della mafia in Sicilia). Prvním předsedou komise byl Paolo Rossi, který byl vystřídán v roce 1963 Donatem Pafundim.

Parlamentní komise vypracovala v září 1963 zákon, který v roce 1965 prošel parlamentem a je to první zákon, ve kterém je užito slovo mafie. Zákon umožňoval např. pozastavení vydaných licencí, sledování majetku u podezřelých ze spolupráce s mafií. Problémem však byla neexistence právní definice mafie. V roce 1968 převzal vedení vyšetřování Francesco Cattanei, během jehož působení zveřejnila komise životopisy významných členů mafie a shrnula její vlastnosti. Ve své zprávě z roku 1972 upozorňuje komise na silné spojení mezi mafií a státními strukturami. Tajemník komise Cesare Terranova a spolu s poslancem Pino La Torem upozornili i na silné propojení mafie s křesťanskými demokraty. Komise také označila bývalého starostu Palerma jako mafiána. Z tohoto zjištění nebyly vyvozeny žádné důsledky, přestože bylo následně potvrzeno čtvrtou parlamentní komisí. První komise ukončila svou činnost roku 1976.

V roce 1982 byla ustanovena druhá komise, která vznikla po zavraždění bývalého člena komise Pina La Torreho a palermského prefekta Carla Alberta Dalla Chiesa. Tato komise se zabývala především analýzou legislativy. Druhá komise ukončila svou činnost v roce 1987.

Třetí komise byla ustanovena v roce 1988 a svou činnost ukončila o tři roky později. Čtvrtá komise (1992- 1994) vydala celkem 13 zpráv. Jejím nejdůležitějším počinem byla zpráva o napojení mafie na nejvyšší polická patra. Tato komise iniciovala vyšetřování Giulia Andreottiho, který byl politickým kontaktem zavražděného bývalého starosty Palerma Salva Limi.

V současnosti působí již osmá komise (od 2006) (www.parlamento.it srov. wikipedia.org)

Mezi prostředky boje proti organizovanému zločinu patří v Itálii zabavování majetku. Zabavený majetek může být dán k užívání buď obcím nebo státu. Mezi lety 1996 a 2006 byla celková hodnota zabaveného nemovitého majetku 408 788 471 eur.

V rámci boje s organizovaným zločinem bylo od roku 1991 do roku 2007 rozpuštěno 172 obecních úřadů.

Důležitým nástrojem v boji s organizovaným zločinem v Itálii je využívání tzv. pentitů, tedy mafiánů, kteří se rozhodli spolupracovat s justicí, a svědků. Vzhledem k pravidlu omerty je počínání těchto lidí značně riskantní, a to nejen pro ně, ale i pro jejich blízké, kteří se mohou stát cílem vendetty, proto jsou v případě důvěryhodnosti informací automaticky zařazováni do ochranného programu podle zákona, který vstoupil v platnost v roce 1991. (www.camera.it)

Rusko

Až v roce 1995 prošly Dumou první návrhy zákonů umožňující zefektivnění boje s organizovaným zločinem. Tyto návrhy však odmítla horní komora ruského parlamentu, rada federace. Druhý pokus o schválení zákona O boji s organizovaným zločinem byl vetován prezidentem. Nakonec byl však vytvořen koncept boje s OZ, který kriminalizuje účast v OKS a vytváření skupin za účelem páčání závažné trestné činnosti. (Šmíd, 2009).

Během 90. let ztratil ruský stát kontrolu nad organizovaným zločinem. S nástupem bývalého prezidenta Putina, se objevila snaha oslabit moc organizovaného zločinu. Zahájení boje s organizovaným zločinem bylo nutné k získání důvěry zahraničních firem, které se na ruském trhu, vzhledem k jeho netransparentnosti bály investovat. Jako jeden z kroků boje

s organizovaným zločinem bylo zvýšení platů státních zástupců v roce 2002 na 160%, za tímto krokem stála snaha o omezení korupce. Dalším důležitým krokem je spolupráce Ruska se zahraničními policejními orgány včetně Interpolu na vyšetřování a sledování činnosti organizovaného zločinu. (www.stratfor.com)

Oficiálně se v Rusku zabývá organizovaným zločinem Federální bezpečnostní služba, Federální migrační služba, Federální služba finančního a rozpočtového dozoru, Federální celní služba, Federální agentura pro dodávky zbraní, vojenské speciální techniky a materiálních prostředků. (ECOSOC, Boj proti mezinárodnímu OZ, 2008/2009).

Srovnání přístupu Ruska a Itálie k organizovanému zločinu

Itálie se řadu let snaží o mapování a o boj s fenoménem mafie. Snaha parlamentní komise pro vyšetřování fenoménu mafie, ale i snaha odborné veřejnosti o mapování fenoménu a jeho přiblížení veřejnosti, vedou k zákonům a opatřením, které umožňují lepší efektivnost boje s organizovaným zločinem. Zabavování majetku, možnost rozpustit zastupitelstvo či snaha o efektivní ochranu svědků v současné době alespoň do jisté míry komplikuje činnost organizovaného zločinu v Itálii, organizovaný zločin si však pravděpodobně v každé době najde možnost a oblast, kde může alespoň nějakou dobu podnikat. Mafie je vždy o krok napřed před policií.

Rusko se snaží zahájit boj proti organizovanému zločinu, snaha o obnovení silného státu, který má kontrolu nad děním na svém území bude pravděpodobně pokračovat. Ruský organizovaný zločin se však jeví jako méně přehledný a i přes opatření snažící se o omezení jeho vlivu se nedaří výrazně omezit finanční kriminalitu a korupci. Násilná trestná činnost je však na ústupu. Stejně jako italský organizovaný zločin hledá skuliny

v zatím nedokonalých zákonech a právních předpisech a objevuje nové možnosti svého podnikání.

9. Působení ruské a italské mafie v ČR

Nejsilnější zastoupení mají v současné době na českém území pravděpodobně ruské a ukrajinské OKS. Italská mafie operuje na českém území pouze ojediněle. (Cejp a kol., 2009)

Mezi nejrozšířenější druhy činností OKS patří na prvním místě výroba, distribuce a pašování drog, dále organizovaná prostituce a obchod se ženami, korupce, vydírání a vybírání poplatků za ochranu a krádeže aut. (Cejp a kol., 2009)

U italských OKS mezi lety 2002- 2007 převládalo praní špinavých peněz a obchod s narkotiky. Nejsilnější zastoupení v ČR má La Camorra, která se zde zabývá především obchodem s nemovitostmi, mezi klany operujícími na našem je území Secondigliana, aklan Licciardi, který se v Itálii zabývá především obchodem s narkotiky a racketingem. (Lokajová, P., Ranostajová, V., 2007)

Ruské OKS se v posledních letech podle hodnocení expertů zabývaly především vydíráním, jehož předmětem jsou téměř všechny druhy podnikání od stánkařů po velké obchodní společnosti, vraždami, dále obchodem s narkotiky, jaderným materiálem a zbraněmi z armádních zásob. Bylo zaznamenáno i užití výbušnin. Většina skupin se nevyhraňuje pouze na jednu oblast trestné činnosti.

Ruský organizovaný zločin se o ČR zajímá podstatně více než italský, i přes pád železné opony, náš vstup do Evropské unie a Severoatlantické aliance, patříme podle slov ruského ministra zahraničí Sergeje Lavrova, která pronesl na své tiskové konferenci v únoru 2009, stále do východní Evropy a

jsme ve sféře ruského zájmu. (www.ihned.cz)

Prorůstání ruského organizovaného zločinu do státní správy může mít na ČR podstatně vyšší vliv, než stejné dění v Itálii, vzhledem k částečné závislosti na dodávkách energií. Například palivo pro Temelín dodává ruská firma. (www.irucz.ru) Ruský organizovaný zločin by tak mohl ohrozit českou energetickou bezpečnost. Ostatně i v celosvětovém měřítku se zdá ruský zločin významnou hrozbou. Jak varuje Christopher Cox, ruský organizovaný zločin má moc destabilizovat světovou ekonomiku. (Cox, 2000)

10. Závěr

Organizovaný zločin patří mezi významná bezpečnostní rizika a je řazen mezi nejvážnější hrozby nejen v České republice, ale i v USA a řadě dalších zemí. Cílem práce bylo popsat a srovnat fungování organizovaného zločinu v Rusku a Itálii. K srovnání byl vybrán organizovaný zločin právě těchto zemí vzhledem k významu ruského organizovaného zločinu pro Českou republiku a jeho pověsti nejnebezpečnější formy organizovaného zločinu a významu italského organizovaného zločinu na vnímání této problematiky. Důležitost italského organizovaného zločinu dokládá i rozšíření pojmu mafie jako laického a leckdy i žurnalistického označení pro organizovaný zločin, ale i označení určitého typu organizovaného zločinu.

Organizovaný zločin z Ruska a Itálie má řadu rozdílů. Mezi nejvýraznější rozdíly patří založení italských organizací na rodinných a přátelských vazbách, historické postavení italské mafie, která patřila spíše mezi elitu společnosti, a vliv mafie, který je hluboce zakořeněn v celé společnosti jižní Itálie. Oproti tomu ruský organizovaný zločin vzešel z prostředí trestanců (zlodějů, vrahů atp.), postrádá rodinné vazby a jeho charakter je proto blíže spodině společnosti. Postavení organizovaného zločinu v Rusku je svým

charakterem odlišné od italského OZ, protože neproniká do života každého jedince, jak je tomu v Itálii. Odlišnost dozajista pramení i z odlišného vývoje obou států. Slabá státní moc v jižní Itálii umožnila mafii vybudovat si silné postavení, ve svých počátcích i suplující některé úlohy státu.

Pozitivním jevem je, že organizovaný zločin z obou zemí postupně upouští od vražd a násilné činnosti.

Ruský organizovaný zločin se po pádu SSSR dostal závratnou rychlostí do špičky mezinárodního organizovaného zločinu, zatímco pověst italského organizovaného zločinu pomalu ztrácí na svém lesku díky úpadku tradic a významu instituce rodiny ve společnosti, na níž italský organizovaný zločin stavěl, ale i díky dlouhodobému úsilí Itálie o potlačení tohoto fenoménu.

Závěrem lze shrnout, že v současnosti je ruský organizovaný zločin, díky svému nepřehlednému propletení s hospodářskými a politickými strukturami, i díky nerostnému bohatství a významu Ruska jako světové mocnosti podstatně větší hrozbou pro světovou bezpečnost, než jakou může být italský organizovaný zločin.

11. Zdroje

ARLACCHI, P. *Italská mafie a její podnikání*. CDK, Brno, 2002

COX, CH., et kol. *Roussia's road to corruption*. U.S. House of Representatives, Washington, D.C., 2000

CEJP, M. a kol. *Organizovaný zločin v České republice III*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2004

CEJP, M. a kol. *Kriminalita v roce 2007*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2009

LOKAJOVÁ, P., RANOSTAJOVÁ, V. *Italský organizovaný zločin*. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Masarykova univerzita, Brno, 2007

NOŽINA, M. a kol. *Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Ústav mezinárodních vztahů*, Praha, 1997

SAVIANO, R. *Gomorra*. Paseka, Praha-Litomyšl, 2008

SCIARRONE, R. *Mafie vecchie mafie nuove*. Donzelli editore, Roma, 1998

ŠMÍD, T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Masarykova univerzita, Brno, 2009

ŠMÍD, T. *Typy postsovětských organizovaných kriminálních skupin - dva příklady*. In *Central European Political Studies Review*. Ročník X. Číslo 2-3. 2008

Internetové zdroje

<http://www.maltastar.com/pages/r1/ms10dart.asp?a=6976>

www.amo.cz/uvirt9.active24.cz/...osn/.../XIV_BGR_ECOSOC_I.pdf

<http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1/102000000000-ceska-republika/000-102000610000-praha-hlm/409-politika-mezinarodni/17563-tomas-pojar-rusko-si-otevrene-rika-o-vliv-ve-stredni-evrope/>

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/europe/article7060965.ece>

www.stratfor.com/analysis/organized_crime_russia

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/europe/article7060965.ece>

http://www.camera.it/_bicamerale/leg15/commbicantimafia/documentazione_tematica/24/schedabase.asp

<http://www.parlamento.it/bicamerale/43775/48736/48737/48738/paginabicamerale.htm>

www.zahranicni.ihned.cz/c1-34221140-ministr-lavrov-se-v-moskve-obuldo-ceska-jste-vychodni-evropa